

تجزیہ و ترکیب انواع جملات

تجزیه

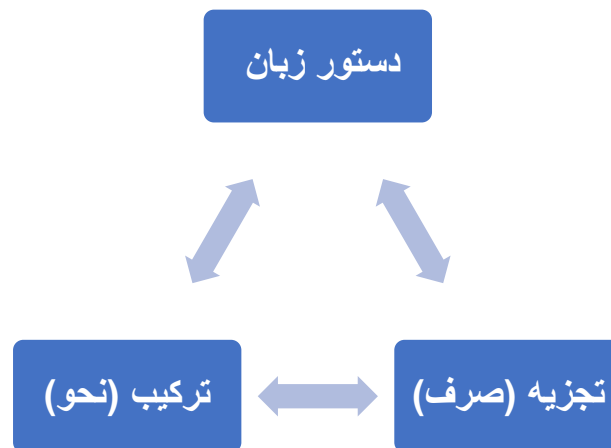
تجزیه (صرف): در تجزیه از نوع کلمه یا واژه یا خصوصیات کلمه در خارج از جمله بحث می‌گردد. با اینکه معنی کلمه در تجزیه در خارج از جمله مورد بررسی قرار می‌گیرد اما در عین حال به معنی آن در جمله نیز باید توجه شود. بطور مثال کلمه باد می‌تواند فعل دعائی باشد یا اسم که به معنی جریان هوا است.

ترکیب

ترکیب (نحو): در ترکیب از نقش کلمه در داخل جمله بحث می‌گردد. از همین رو نقش کلمه به نقش اصلی و وابسته تقسیم می‌شود

بصورت مثال: هوا سرد است. هوا درین جا نهاد است در حالیکه در خارج جمله کلمه هوا اسم می‌باشد.

دستور زبان شامل تجزیه و ترکیب

جمله

جمله از یک یا چندین کلمه به گونه درست شده است که حاوی مفهوم و پیامی باشد. در جمله حداقل یک فعل وجود دارد

بطور مثال: احمد درس می‌خواند.

جمله کامل: جمله است که معنی آن کامل باشد.

بطور مثال: باران می‌بارد.

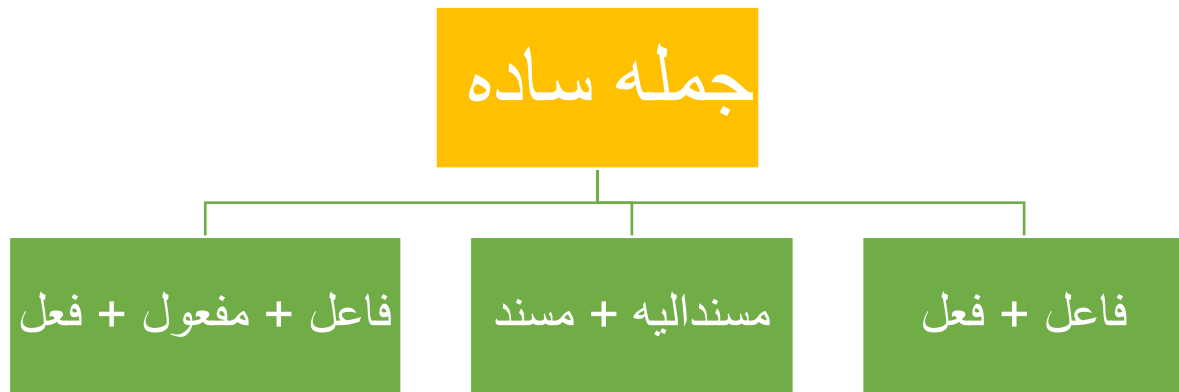
این یک جمله ساده کامل حداقل دو جز دارد که عبارت اند از: **نهاد + فعل**

جمله ناقص: جمله است که معنی آن کامل نباشد.

بطور مثال: اگر وقت میداشتم

جمله ساده کوتاه : جمله است که اگر یک کلمه را از آن حذف کنیم جمله معنی خود را از دست میدهد. جمله ساده کوتاه به سه نوع تقسیم شده اند.

1. وحید آمد.
2. احمد لایق است.
3. نرگس مریم را دید.

جمله پایه و جمله پیرو

جمله اصلی را جمله پایه و جمله که به جای یکی از ارکان جمله اصلی قرار میگیرد و یا آنرا توضیح دهد جمله پیرو می گویند.

بطور مثال: افسوس می خورم که او را ندیدم.

در این قسمت (که او را ندیدم) جمله ساده کوتاهی است که بجای مفعول بواسطه جمله اصلی آمده است.

جمله خبری: جمله ای است که در آن مطلبی بصورت خیر بیان گردد.

بطور مثال: قطار حرکت کرده است.

جمله التزامی: جمله است که فعل در آن دارای وجه التزامی باشد و در مورد متعدد به کار می‌رود. بطور مثال:

- **تردید:** شاید او تماس بگیرد.
- **شرط:** اگر او بیاد ...
- **خواهش:** کاش او بیاید. خداکند که او پیروز گردد.
- **توصیه, سفارش, تشویق و اجازه.**

بطور مثال: نیفتی! عرض شود که

جمله امری: جمله که در آن مفهوم فرمان، دستور و نهی وجود داشته باشد.

بطور مثال: این را بنویس. با کسی در این مورد صحبت نکن.

جمله پرسشی: هرگاه توسط جمله مطلب را از کسی بپرسیم، جمله پرسشی می‌باشد.

بطور مثال: آیا هر روز به ورزش می‌روی؟

جمله تعجبی: اگر در معنا جمله تعجب، تحسین و ناراحتی وجود داشته باشد آنرا جمله تعجبی می‌گویند.

بطور مثال: چقدر عالی است! آفرین بر شما!

ارکان اصلی جمله

جمله از دو بخش اصلی تشکیل می‌گردد:

نهاد + فعل (مسند)

نهاد به دو نوع تقسیم می‌گردد: فاعل یا مسند الیه

- **فاعل:** نهادی است که کاری انجام داده است. *بطور مثال: شفیق آمد.*
- **مسند الیه:** نهادی است که به آن صفت و حالت را نسبت دهند. *بطور مثال: جنگل سبز است.*
- **مسند:** صفت و حالت که به مسندالیه نسبت داده می‌شود.